

Lärrarhandledning till
Ella gör sig fri av Karin Boye

Carl-Johan Markstedt

www.novellix.se

© Carl-Johan Markstedt 2018

Introduktion

LEDTRÅDAR. Skapa förförståelse och väck förväntningar genom att studera novellens titel, baksidestext och författarpresentation.

- **TITEL.** Vilka tankar väcker titeln?
- **BAKSIDESTEXT.** Baksidestexten är ett kortare utdrag ur novellen. Vad är det som sker i utdraget? Vilka personer handlar det om? Vilka frågor väcker utdraget?
- **FÖRFATTARPPRESENTATION.** På omslagets insida finns en kort presentation av Karin Boye. När levde hon? När publicerades *Ella gör sig fri*? Ta gärna reda på mer om Karin Boye!
- **DINA FÖRVÄNTNINGAR.** Vad verkar *Ella gör sig fri* handla om? Vad hoppas du att läsningen ska ge dig?

FRIHET. Vad är frihet för dig? När känner du dig mest fri? När känner du dig inte fri?

Samtala om texten

1. Vad handlar novellen om? Gör en kort sammanfattning.
2. Under hur lång tid utspelar sig novellen?

3. Beskriv Ella. Hur är hon som person? Hur ser hennes livssituation ut? Vilka är hennes drömmar och mål?
4. Hur är Ellas mor som person? Vilken betydelse har hon för Ella och hur har Ellas uppväxt format henne?
5. Varför är Ella tillsammans med Arvid? Varför är Arvid tillsammans med Ella? Vad är problemet med deras äktenskap och vem bär ansvaret?
6. Varför söker Ella upp modern? Varför blir det mötet så avgörande? Hur har Ella förändrats när hon går därifrån?
7. Varför ändrar Ella sig i slutet? Hur kommer det att gå, tror du?
8. Var utspelar sig novellen? Hur skildras novellens miljöer?
9. Vad har novellen för berättarperspektiv?
10. Beskriv novellens uppbyggnad: Hur inleds den? Vad är det som driver handlingen framåt? Finns det någon vändpunkt? Vad händer? Hur slutar novellen?
11. Hur är novellen skriven? Är det något särskilt du fastnar för vad gäller språket?
12. Har novellen något budskap? Hur lyder det i så fall?

Analysuppgifter

NOVELLANALYS. Gör en textnära analys av novellen där du både tittar på innehållet och formen. Utgå från "Samtala om texten"-frågorna när du gör din analys, men skriv en sammanhängande text där du väver samman dina svar.

JÄMFÖRANDE ANALYS. Välj en av uppgifterna under rubriken "Temaläsning".

Skrivuppgifter

RELATIONSRECEPTET. Skriv ett recept för hur man får en relation att

hålla och växa sig stark. Välj mellan en vänskaps-, kärleks- eller föräldra-relation. Gör en lista över de viktigaste ingredienserna. Fördela sedan 100 relationspoäng hur du vill på samtliga ingredienser. Här är några förslag (kom gärna på egna!): ärlighet, omtanke, gemensamma intressen, attraktion, auktoritet, lojalitet, tålamod, tolerans.

LEJONINNA? Vilken bild ges av modern? Hur ser hon på sin egen föräldraroll? Hur har hon påverkat Ella och hur förändras deras relation? Vad tycker du, är modern en lejoninna eller en tyrann? Skriv ett personporträtt av modern.

KÄRA ASTRID. Låt Ella skriva ett brev till sin vän Astrid några dagar efter den kväll då novellen slutar, där Ella berättar allt som hänt sedan de träffades senast: Om besöket hos modern, om vad som hände när Ella kom hem, varför hon först ville skiljas och sedan ändrade sig. Hur förklarar Ella sitt beslut att låta Arvid stanna? Vad menar hon när hon tänker att den här gången var ”den allra första gången”?

Om jag får bestämma

Låt eleverna samla sina intryck av läsningen genom att laborera med novellens omslag och titel. Här är några förslag på uppgifter.

ETT NYTT OMSLAG. Gör ett förslag på ett nytt omslag. Teckna, måla eller gör ett collage. Du bestämmer själv om du vill utgå från stämningen i berättelsen, en central scen eller den övergripande handlingen när du gör ditt omslag.

EN NY BAKSIDESTEXT. På bokens baksida finns ett kort utdrag ur novellen. Välj ett eget utdrag på fem sex meningar som du tycker fungerar bättre som baksidestext.

EN NY TITEL. Ge novellen en ny titel. Förklara varför din nya titel passar så bra till novellen, så som du läser och uppfattar den.

Temaläsning

Ella gör sig fri fungerar utmärkt att läsa tillsammans med någon eller några av de andra novellerna som också ingår i Novellix klassikerfyra: August Strindbergs *Ett dockhem*, Selma Lagerlöfs *Spökhanden* och Hjalmar Söderbergs *Med strömmen*. Här är förslag på övergripande uppgifter där eleverna får jämföra två eller flera av dessa noveller.

RELATIONER. Alla de fyra novellerna skildrar relationer. Välj två av dem och jämför hur relationstemat behandlas i de båda berättelserna. Vad är det för relationer som skildras? Hur påverkas personerna av sina relationer och hur utvecklas relationerna under berättelsen? Vilken bild ger novellerna av relationerna och hur ser du själv på dem?

MITT TIPS. Ett ungdomsmagasin vill trycka en av novellerna i sin tidning. Din uppgift är att välja vilken. Läs minst två av novellerna och välj den som du mest tycker talar till unga människor idag. Skriv ett brev till tidningens redaktion och berätta om novellen (handling, persongalleri, miljö etc.) och förklara varför du tror att novellen passar dagens unga. Vilka tankar och frågor väcker novellen? Vad gör den intressant och angelägen?

UPPBYGGNAD. Välj två av novellerna och jämför hur de är uppbyggda. Hur inleds de? Vad bygger upp spänningen? Vad driver berättelserna framåt? När kommer vändpunkterna och hur påverkar de personerna i berättelserna? Hur slutar novellerna?

VÄNDPUNKTER. Alla noveller har en (mer eller mindre tydlig) vändpunkt. Välj två av novellerna och försök att ringa in när vändpunkten kommer. Vad är det som sker? Ur vems perspektiv skildras det, och hur påverkar vändpunkten de olika personerna och handlingen?

